

خواندن برای خوب بودن

■ سید کاظم حافظیان رضوی
کتابدار

کتاب خوانی را می توان
به گشت و گذار در
کوچه باغ های حیات و
فرهنگی آدمی توصیف
کرد. گشت و گذاری که
هر چه بیشتر با چشم
و گوش سرپیموده
می شود، چشم دل
باز می شود و لذتی
غریب و شعفی عجیب
تو را به پیمایش
مسیر بی پایان آن
بر می انگیزد

می خوانم تا در کهکشان ها سیر کنم با بال های کتابی ام.
می خوانم تا در عمق اقیانوس ها غواصی کنم با بالک های کتابی ام .
می خوانم تا در کوچه پس کوچه های تاریخ سرزمین های کره خاک
کنکاش کنم با ورق هایی در مسیر باد.
می خوانم تا بتوانم با مردم و مردمی زندگی کنم.

می خوانم تا یاد بگیرم و به یاد بسپارم که انسان و حیات انسانی سرشار
از شگفتی های بی کرانی است که در قالب کلمات با کلک بی بدیل و
ذهن بی نظیر اندیشه ورزان و دوست داران آدمیت به نگارش درآمده
است تا «دوست داشتن» و «عشق ورزیدن» به آدمیان که نه؛ به همه
مخلوقات از جمادی و نامی و انسان ... تبلیغ و تشویق شود.
کتاب خوانی را می توان به گشت و گذار در کوچه باغ های حیات و
فرهنگی آدمی توصیف کرد. گشت و گذاری که هر چه بیشتر با چشم و
گوش سرپیموده می شود، چشم دل باز می شود و لذتی غریب و شعفی
عجیب تو را به پیمایش مسیر بی پایان آن بر می انگیزد تا آنجا که «پیر
قصه گوی یزد»^۲ با آنکه عمری با کتاب زیست با حسرت کتاب های
نخوانده جهان را وا گذاشت و رفت. بنابراین جای تعجب نیست که هر
آن کس که با قلم به کتابت و خلق اثر پرداخته است و در پی ارائه
پندی و اندرزی ماندگار بوده؛ به یادگار همه را به کتاب خواندن انگاشته
و کسب بصیرت را به نوشیدن جرعه هایی از ساغر و پیمانه کاتبان،
نویسندگان، شاعران و اندیشمندان منوط نموده است.

که «عادت به مطالعه» به «کتاب خوانی» خلاصه نمی شود یا خدای
ناکرده به «کتاب خریدن». تعداد کتابخانه ها، اعضای کتابخانه ها،
مجموعه کتابخانه ها و مراجعه به کتابخانه ها و ... را نیز باید نصب
العین خود قرار دهیم.

خواندن و مطالعه فعالیتی مستمر است که مراجعه به انواع منابع
مکتوب و مضبوط، آن هم با هدف و مقصودی تعریف شده و معین را
در بر می گیرد. کتاب خواندن و مطالعه عامل مهم تحول معرفتی است.

نویسندگان می گویند: «ما می نویسیم و می خوانیم تا آدم های
گوناگونی بتوانند در کنار هم و با هم بر این کره کوچک اما هنوز
زیبا زندگی کنند» (بخشی از بیانیه جمعی از نویسندگان به مناسبت
درگذشت هوشنگ گلشیری) و در جایی آمده است: «بخوانیم تا بدانیم
که چه چیزهایی زندگی را می سازد و چه چیزهایی آن را خراب می
کند»^۲. بنابراین خواندن را حداقل به همین دلایل تبلیغ و تشویق کرد
و صد البته ابزار آن را نیز فراهم نمود.

آموخته ام در دنیای امروز هر مطلبی به یک بار خواندنش اصلاً

در جهان امروز، یعنی در عصر خواندنی های الکترونیک، آنگاه که
بر پشت سر نظرمی افکنیم و سیر کتاب را در پویه تاریخ پی می گیریم،
نیک درمی یابیم که از خلق و اختراع لوح گلین تا لوح فشرده، دغدغه
دائمی و مستمر بشر بیان و ماندگاری یافته ها و انتقال آنها به آیندگان
بوده است و بس، و کدام ابزار بهتر از کتاب و کدام راه بهتر از
کتاب خوانی به معنای اعم. کتابداران در راه این رسالت چه خون دل ها
خورده اند.

اینکه چرا امروزه توجه به امور کتاب و کتاب خوانی با همه کمی
و حداقلی بسیار به چشم دست اندرکاران این حوزه می آید، جای بسی
تأمل و تأسف است. ما ممکن است ملتی کتاب دوست باشیم! اما یقیناً
مردمی کتاب خوان نیستیم. زیرا به زعم همه فرهنگیان و مردان؛
کتاب خواندن و با کتاب بودن باید در رفتار، گفتار و کردار آدمی متبلور
شود.

شمارگان به ندرت بالای برخی از کتاب ها، دلیل بر استقبال
عمومی از خواندن نیست. در عین حال باید این مهم را یادآور شد

درست خوانی و لذت از مطالعه

■ رامین نیکخو

کارشناس مطالعه و یادگیری

مطالعه یکی از بهترین سرگرمی‌های ما محسوب می‌شود و به‌کرات متفکران و عالمان جامعه در باره ارزش و اهمیت مطالعه سخن گفته‌اند. ولی در حین مطالعه، اگر نکات ظریفی در نظر گرفته شود، آن جذاب‌تر خواهد بود. مثلاً اگر متن موردنظر تا حدی برای ما آشنا باشد، ذهن ما نسبت به مطالب آن کنجکاو و خواندن آن متن موجب رضایت‌مندی ذهن ما خواهد شد. برای رسیدن به این حالت، می‌توان قبل از خواندن متن تیترها، عنوان‌ها، عکس‌ها، جدول‌ها، نمودارها و دیگر موارد برجسته متن را بررسی کرد و در ذهن سوالاتی درباره آنها مطرح کرد. این کار ذهن را تشنه‌تر و مطالعه را لذت بخش‌تر می‌کند.

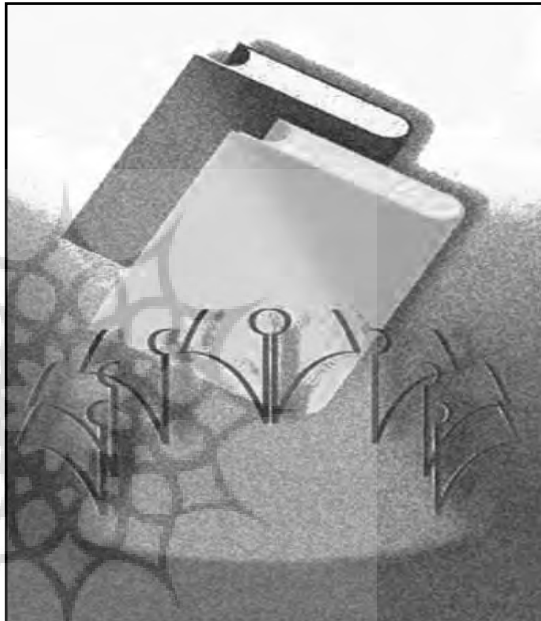
همراهی برخی فنون با مطالعه از دیگر مواردی است که تاثیر مطالعه را بسیار افزایش می‌دهد. به‌عنوان مثال، تصویرسازی ذهنی و استفاده از تکنیک تداعی می‌تواند سبب ثبت بهتر مطالب در حافظه گردد؛ برای این کار می‌توان تصویری از مطالب خوانده‌شده در ذهن ایجاد کرد و با اتصال تصاویر به‌هم در ذهن، مطالب را به دنبال هم در ذهن ثبت کرد و امکان یادآوری تسلسلی آنها را فراهم کرد.

نکته جالب دیگری در باره ذهن و حافظه وجود دارد که فراگیران ما اطلاع زیادی درباره آن ندارند، توجه به آن می‌تواند به ایجاد شناخت و یادگیری بهتر کمک کند؛ و آن این است که هر قدر از حافظه خود بیشتر استفاده کنیم، طول عمر حافظه ما بیشتر می‌شود. به عبارت دیگر اگر می‌خواهیم تا پایان عمر همیشه از حافظه‌ای فعال و شاداب برخوردار باشیم باید همواره مطلبی برای آموختن و به حافظه سپردن داشته باشیم. آیا مطلبی را آموخته‌ایم؟ چگونه مطمئن شویم مطلبی را آموخته‌ایم؟ همواره این سؤال در ذهن اکثر فراگیران وجود دارد که در هنگام مطالعه به‌ویژه مطالب درسی نگرانند که شاید مطلب را نیاموخته‌اند و این مسئله سبب وسواس و دوباره یا چند باره خوانی مطالب می‌گردد و حالت افراطی آن به وسواس در مطالعه می‌انجامد، و به یادگیری بیشتر هیچ کمکی نمی‌کند.

بهترین راه برای جلوگیری از این حالت توجه به این نکته است که با خواندن زیاد نمی‌توان مطمئن شد که مطلبی را آموخته‌ایم، بلکه با توضیح‌دادن مطلب می‌توان مطمئن شد که در ذهن ثبت شده است. به همین علت توصیه می‌شود هنگامی که به مطالعه مطالب درسی می‌پردازیم، پس از هر پاراگراف بهتر است نکات آن را به یاد آورده و بازگو کنیم، این عمل موجب طبقه‌بندی بهتر مطلب در حافظه شده و ما را نسبت به ثبت درست مطلبی در حافظه‌مان، مطمئن می‌سازد. به هر حال استفاده از فنون مؤثر مطالعه می‌تواند هم مطالعه را لذت‌بخش‌تر کند و هم بازده یادگیری در حین مطالعه را افزایش دهد.

نمی‌ارزد. باید انتخاب کرد و خواند. آنقدر نوشته‌های خوب زیاد است که انتخاب از بین آنها نیز مشکل است. باید با توریق و جست‌وجو و مراجعه به منابع نقد آثار و براساس انتخاب علاقه شخصی و بهره‌گیری از پیشنهادهای دوستان کتابخوان در پی بهترین‌ها بود.

بر سردر کتابخانه‌ای نوشته بودند: «هیچ کدام از ساخته‌های بشر به اندازه کتاب‌ها عمر نمی‌کنند». شاید این جاودانگی بیشتر به ارتباط بین کتاب‌ها و انسان‌ها مربوط باشد و مرادوات مستمری که انسان و کتاب در طول تاریخ با یکدیگر داشته‌اند.

خواندن و مطالعه

فعالیتی مستمر

است که مراجعه به

انواع منابع مکتوب

و مضبوط، آن هم

با هدف و مقصودی

تعریف‌شده و معین را

در برمی‌گیرد

ای خوشا وقت آشنای کتاب / حبذا روی دلگشای کتاب
آنکه قدر کتاب می‌داند نگزیند / طلا به جای کتاب^۱
چگونه است، چه شده است امروز، که این روی دلگشای کتاب را ما در سرزمین فردوسی و مولانا، رازی و فارابی، غزالی و خواجه نصیر و صدها رند قلمزن تاریخ علم و ادب، درک نمی‌کنیم و می‌گزینیم طلا به جای کتاب. بدون شک قدر کتاب را نمی‌دانیم، و گرنه خواجه شیراز سال‌هاست در گوش ما می‌خواند:

دو یار زیرک و از باده کهن دومی / فراغتی و کتابی و گوشه چمنی
من این مقام به دنیا و آخرت ندهم / اگرچه در پی‌ام افتند هر دم انجمنی
خواندن برای خوب‌دیدن، خواندن برای خوب‌گفتن، خواندن برای خوب‌شنیدن و خواندن برای خوب‌بودن. خواندن برای تغییر دادن.
«بخوان به‌نام خدایت که بشر را آفرید»^۲ پیام آسمانی برای زندگی زمینی. ماندگارترین شعار برای فصل‌الخطاب خواندن.

پی‌نوشت‌ها:

۱. hafezian@gmail.com

۲. مهدی آذرپزدی - مولف کتابهای قصه‌های خوب برای بچه‌های خوب.

۳. شعار پوستری از شورای کتاب.

۴. کتابخانه‌ای عمومی در فیلم سینمایی استلی وایرس.

۵. سروده مهدی آذرپزدی.

۶. اقرا باسم ربک الذی خلق (سوره علق؛ آیه ۱).